

стоєно премії ім. С.О. Лебедєва АН УРСР, премії Ради Міністрів СРСР, Державної премії УРСР у галузі науки і техніки, відзнаки НАН України «За наукові досягнення».

Наукова громадськість, колеги та учні щиро вітають Олександра Васильовича з ювілеєм, бажають йому активного творчого довголіття, особистого щастя і нових наукових відкриттів.

60-річчя члена-кореспондента НАН України В.Ф. КЛЕПІКОВА

---

13 липня виповнилося 60 років відомому фізику членові-кореспонденту НАН України В'ячеславу Федоровичу Клепікову.

В.Ф. Клепіков народився 1949 р. у Харкові. Закінчив із відзнакою фізико-математичну школу та фізико-технічний факультет Харківського державного університету. Упродовж 1970–1990 рр. працював у Харківському фізико-технічному інституті АН України.

Серед найперших наукових здобутків В'ячеслава Федоровича — цикл наукових праць із фізики магнетиків, зокрема магнітних доменних структур, у яких передбачено умови гігантського підсилення ядерного магнітного резонансу в тонких магнітних плівках. Це дає змогу створити детектори ядерних спінових хвиль, магнітні аналоги камери Вільсона (детектори електронейтральних частинок), а також ядерні томографи з надвисоким розрізненням. За його участю розроблено фізичні основи пристроїв пам'яті з рекордними параметрами, що здатні працювати в умовах ядерного опромінення.

У 90-х роках В.Ф. Клепіков разом із колегами створив нову установу — Науково-технічний центр електрофізичного оброблення Мінатоенергопрому СРСР. З 1994 р. працював його директором. Згодом Центр перейменували в Інститут електро-

фізики і радіаційних технологій (ІЕРТ) НАН України.

Під керівництвом В'ячеслава Федоровича започатковано нові наукові напрями, спрямовані на розроблення і впровадження радіаційних технологій, створення нових теоретичних та обчислювальних методів розв'язання задач ядерної і радіаційної фізики. Зокрема, запропоновано синергетичний опис процесів формування радіаційного ефекту в речовині, який взаємоузгоджено враховує основні фактори радіаційного поля та опромінюваного середовища. Створено методи визначення з експериментальних даних таких характеристик частинок, які не можна виміряти безпосередньо (матриці розсіювання, потенціали взаємодії та ін.); узагальнено методи квантової електродинаміки в умовах нелокальних полів матерії та застосовано їх для розв'язання проблем фізики електромагнітних взаємодій у ядрах.

Одержані вченим наукові результати мають технологічне застосування: у промислових масштабах розпочато радіаційну стерилізацію медичних виробів; створено нові електрофізичні методи для низькотемпературного нанесення зміцнювальних покриттів, а також нові електрофізичні технології для потреб агрокомплексу та боротьби з тероризмом (виявлення ядерних та вибухових матеріалів та ін.)

В.Ф.Клепиков протягом багатьох років очолює не лише інститут, а й завідує відділом нелінійних, стохастичних і нестационарних процесів, де за останні роки здобуто низку фундаментальних результатів: досліджено спектри частинок у нелінійних теоріях поля в критичній області; запропоновано трактування безвідзеркалювальних потенціалів як аналогів вільного руху частинок і показано, що всі безвідзеркалювальні потенціали є «пороговими», тобто в найменшому заглибленні народжується новий рівень енергії; встановлено точні розв'язки хвильових рівнянь у конформній квантовій теорії поля з довільними, зокрема нецілими, градієнтами, що описують нетривіальні об'єкти (топологічні солітони, магнітні монополя тощо).

З перших днів створення Відділення ядерної фізики та енергетики (ВЯФЕ) НАН України В'ячеслав Федорович є заступником академіка-секретаря ВЯФЕ. Він зробив значний внесок у становлення відділення та організацію його діяльності. З переходом ІЕРТ НАН України до ВЯФЕ коло наукових завдань В.Ф. Клепикова поширилося на розв'язання проблем, що актуальні для ядерно-енергетичної галузі України. За його участю розроблено радіаційні методи відновлення властивостей ядерних матеріалів, передбачено ефекти стимулювання надпластичності ядерним і нейтронним опроміненням, створено радіаційні технології діагностики, контролю безпеки та подовження ресурсу ядерних реакторів і устаткування АЕС.

Учений — керівник низки міжнародних і національних наукових проектів. Результати його досліджень узагальнені в 5 монографіях і понад 260 наукових працях.

Після того як у 1992 р. Україна вступила до Міжнародної організації променевого

оброблення (ICGFI), до якої входять понад 40 країн світу, саме В.Ф. Клепиков представляє нашу державу в цій організації. Він — голова експертної ради Державної ядерної програми України.

Протягом багатьох років учений працює на посаді професора кафедри теоретичної ядерної фізики Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна (ХНУ). У 2007 р. на базі університету та ІЕРТ НАН України він організував спільну кафедру електрофізики і радіаційних технологій, яку й очолює. 15 років тому В'ячеслав Федорович створив Навчально-науковий комплекс ІЕРТ НАН України та ХНУ, який помітно впливає на якість навчального й наукового процесу в університеті.

Представники наукової школи В.Ф. Клепикова відзначені міжнародними грантами та стипендіями, вони захистили 4 докторські та 5 кандидатських дисертацій.

Протягом 6 років В'ячеслав Федорович був експертом ВАК України, у 2006–2008 рр. — членом правління Ядерного товариства України. Він входить до складу Національної комісії з питань радіаційного захисту Верховної ради України, є координатором спільних досліджень НАН України і РАН з фізики елементарних частинок і випромінювань, променевої технології.

В.Ф. Клепиков — заслужений діяч науки і техніки України, «відмінник освіти України», лауреат премій ім. М. Островського та ім. С. Пекаря НАН України. У 1980 р. за вагомий внесок у розвиток ядерної енергетики його нагороджено почесним дипломом.

Наукова громадськість, колеги та друзі щиро вітають В'ячеслава Федоровича з ювілеєм, зичать йому здоров'я, наснаги та нових творчих здобутків на благо науки.